

BREAKING THE TABOO

Wzmocnienie pracowników medycznych i socjalnych w walce z przemocą wobec starszych kobiet w rodzinach

REKOMENDACJE

WPROWADZENIE

Projekt „Breaking the Taboo” był realizowany w latach 2007-2009 w ramach programu Komisji Europejskiej Daphne II. Projekt koordynował Austriacki Czerwony Krzyż, a uczestniczyli w nim partnerzy z Austrii, Belgii, Finlandii, Francji, Niemiec, Polski, Portugalii i Włoch. Przedkładane rekomendacje powstały w oparciu o przegląd literatury, wywiady z profesjonalistami sektora opieki zdrowotnej i pomocy społecznej, badanie sondażowe, którym objęto organizacje zajmujące się problematyką przemocy, warsztaty szkoleniowe oraz międzynarodowe spotkanie ekspertów.

Projekt „Breaking the Taboo” koncentruje się na kobietach z kilku powodów. Ponieważ kobiety żyją przeciętnie dłużej niż mężczyźni, częściej potrzebują pomocy i opieki, częściej też same sprawują opiekę. Z drugiej strony – kobiety częściej są ofiarami przemocy domowej, zarówno we wcześniejszych okresach życia, jak i w starszym wieku.

Przemoc wobec osób starszych może być wyrazem „ageizmu”; należy jednak mieć na uwadze, że nie tylko wiek i płeć, ale też uwarunkowania etniczne i kulturowe odgrywają istotną rolę w występowaniu i postrzeganiu różnych form przemocy. Aspekty te należy wziąć pod uwagę podczas planowania i wdrażania środków zaradczych na poziomie organizacji i polityki państwa.

REKOMENDOWANE STRATEGIE NA POZIOMIE ORGANIZACYJNYM

• Wypracowanie przyjrzyjstwej polityki organizacji

Wiele organizacji sektora ochrony zdrowia i pomocy społecznej potwierdziło w sondażu brak jasnych procedur postępowania w przypadku przemocy wobec starszych kobiet. Przejrzyste standardy i wytyczne pomagają pracownikom radzić sobie z sytuacjami stresowymi i podejmować adekwatne działania. Tylko w taki sposób organizacje są w stanie działać skutecznie i zapewnić ofiarom przemocy odpowiednią pomoc. Organizacje powinny więc opracować i skodyfikować odpowiednie standardy i procedury postępowania oraz wyznaczyć i odpowiednio przeszkolić osoby odpowiedzialne za ich wdrażanie.

• Edukacja i szkolenie pracowników

Organizacje zajmujące się świadczeniem pomocy i opieki starszym kobietom powinny, w związku z wyzwaniem, jakie mogą napotkać w swojej pracy, zapewnić pracownikom dostęp do szkoleń i edukacji z zakresu reagowania w przypadkach przemocy. Rozumienie rozmiarów problemu i poszukiwanie sposobów zmniejszenia ryzyka występowania przemocy wobec osób starszych wymaga ciągłej edukacji. Ponieważ problem może wyglądać różnie z perspektywy personelu oraz kierownictwa, należy dostosować szkolenia do różnych szczebli pracowników zatrudnionych w danej organizacji. Sprawdzonym sposobem jest wymiana doświadczeń i dokształcanie pracowników młodszych stażem przez starszy personel. Ważne jest też włączenie w szkolenia wolontariuszy oraz innych osób pracujących w organizacji i ułatwienie wymiany doświadczeń pomiędzy specjalistami różnego szczebla.

• Zapewnienie odpowiednich warunków pracy

Bardzo ważną kwestią w rozpoznawaniu i zapobieganiu przemocy wobec starszych kobiet jest zapewnienie pracownikom wystarczającej ilości czasu i odpowiednich warunków pracy, co umożliwi im podejmowanie działań w przypadku rozpoznania przemocy. Zatem należy stworzyć takie warunki pracy, które pozwolą pracownikom działać adekwatnie w „delikatnych” sytuacjach, np. umożliwiając regularne spotkania zespołu pracowników czy niebezpośrednie poradnictwo.

• Umożliwienie współpracy i komunikacji wielodyscyplinarnej

Istnieje potrzeba polepszenia współpracy między organizacjami i osobami pracującymi w sektorze ochrony zdrowia i pomocy społecznej, jak też organizacjami zajmującymi się ofiarami i sprawcami przemocy. Ważne jest organizowanie i promowanie interdyscyplinarnych zespołów, składających się z wolontariuszy i specjalistów (pracowników socjalnych, psychiatrów, lekarzy pierwszego kontaktu, pielęgniarek) zatrudnionych w różnych organizacjach.

REKOMENDOWANE STRATEGIE NA POZIOMIE POLITYCZNYM

• Podnoszenie świadomości

Ważnym osiągnięciem projektu Breaking the Taboo jest wykazanie, że „przełamanie tabu” i zainicjowanie publicznej dyskusji jest jednym z najbardziej istotnych kroków do poprawy sytuacji ukrytych ofiar oraz sprawców przemocy, wywodzących się z rodzin ofiar.

Krokiem w kierunku „przełamania tabu” powinny być działania podnoszące świadomość społeczną oraz kampanie przeciwdziałające dyskryminacji osób starszych. Informacje na temat przemocy wobec starszych osób w rodzinie (a starszych kobiet w szczególności) mogą być przekazywane poprzez szkolenia, materiały informacyjne, strony internetowe, itp. Niezbędne jest też podnoszenie świadomości samych osób starszych w zakresie zapobiegania przemocy.

Można tu wykorzystać środki masowego przekazu, Internet, kluby i stowarzyszenia seniorów, Uniwersytety Trzeciego Wieku, grupy samopomocowe. Należy zachęcać seniorów do aktywnego udziału w programach edukacyjnych.

• Wzmocnienie prewencji i wczesnego wykrywania

Wizyty domowe u osób starszych, dzienne domy pomocy, pomoc psychologiczna i terapeutyczna oraz systematyczne szkolenia opiekunów rodzinnych to kluczowe inicjatywy pomagające zapobiegać przemocy w sytuacji sprawowania opieki. Tego typu usługi powinny być dalej rozwijane i świadczone osobom narażonym na przemoc.

Elementem systematycznego, wczesnego rozpoznawania przemocy przez specjalistów pracujących w środowisku rodzinnym osób starszych, powinny być odpowiednie narzędzia, ułatwiające wykrywanie przemocy. Ważną rolę powinien również odgrywać standardowy wywiad, przeprowadzany w szpitalu lub przez lekarza pierwszego kontaktu. Prewencyjne wizyty domowe wyszkolonych pielęgniarek lub pracowników socjalnych to użyteczne narzędzie, szczególnie w odniesieniu do ludzi żyjących w izolacji. W działaniach tych należy położyć nacisk na stwarzanie atmosfery zaufania i współpracy, a nie kontroli.

• Wspieranie inicjatyw opartych na współpracy

Należy wspierać wymianę doświadczeń i współpracę, w szczególności w obrębie i pomiędzy organizacjami sektora opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (w zakresie pomocy ofiarom oraz pracy ze sprawcami przemocy). Władze – szczególnie na szczeblu lokalnym – mogą przyczynić się do wspierania wspólnych działań i współpracy.

• Budowanie odpowiednich struktur

Istniejący system interwencji nie zawsze jest dostosowany do potrzeb starszych kobiet. Na przykład schroniska dla kobiet zazwyczaj nie spełniają wymogów koniecznych dla kobiet starszych lub niepełnosprawnych. Dlatego ofiary często muszą szukać schronienia gdzie indziej, najczęściej w domach pomocy społecznej, które zazwyczaj nie są wystarczająco przygotowane na przyjęcie ofiar przemocy. Należy rozpocząć debatę mającą na celu szukanie elastycznych i innowacyjnych rozwiązań w zakresie dostosowywania schronisk do potrzeb starszych kobiet, zapewniania specjalistycznych usług w domach pomocy społecznej lub innego typu ułatwień dla starszych ofiar w domach. Działania na rzecz starszych kobiet, którymi zajmują się opiekunowie rodzinni, powinny znaleźć się w Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

• Poprawa rozwiązań prawnych

Rozwiązania prawne, dotyczące przemocy domowej, istnieją we wszystkich krajach Unii Europejskiej, ale należy zauważyć, że nie są one dostosowane do specyficznych potrzeb starszych wiekiem ofiar przemocy. Konieczne są więc zmiany prawne, zapewniające lepsze wsparcie osobom starszym które padły ofiarą przemocy. Rozwiązania takie powinny iść w parze z rozwojem odpowiednich struktur, świadczących usługi.

• Zachęcanie do dalszych badań

Działania podjęte w ramach projektu pokazały, że istnieje luka informacyjna na temat przemocy wobec starszych kobiet w rodzinach oraz sposobów radzenia sobie z tym zjawiskiem przez specjalistów z dziedziny opieki zdrowotnej i społecznej. Co więcej, niewiele jest szczegółowych informacji o dostępności istniejącej oferty pomocowej dla osób starszych; brakuje też wiedzy na temat skuteczności już istniejących rozwiązań. Potrzebne są więc dalsze badania, które mogłyby pomóc w udzieleniu odpowiedzi na te pytania.

• Zapewnienie trwałego finansowania

Przemoc wobec starszych kobiet zagraża społecznej spójności i jedności w krajach Unii Europejskiej. Aby wypracować odpowiednie strategie potrzebne jest polityczne i finansowe zaangażowanie w wymienione działania, również celem zapobiegania powodowanym przez przemoc domową pokaźnym kosztem społecznym.

DO POWSTANIA REKOMENDACJI PRZYCZYNILI SIĘ NASTĘPUJĄCY AUTORZY:

<p>AUSTRIA Austrian Red Cross Claudia Gröschel, Charlotte Strümpel, Cornelia Hackl Forschungsinstitut des Roten Kreuzes Erentraud Lehner, Anna Schopf, Barbara Kuss</p>	
<p>BELGIA LACHESIS, Office of Expertise on Ageing and Gender and Higher Institute for Family Sciences Els Messelis Flemish Reporting Point for Elder Abuse (co-funding organisation) Gerd Callewaert</p>	
<p>FINLANDIA National Institute for Health and Welfare Minna-Liisa Luoma, Christina Manderbacka</p>	
<p>FRANCJA ISIS-France Hannelore Jani Le-Bris</p>	
<p>NIEMCY ISIS – Institut für Soziale Infrastruktur Karin Stiehr, Constance Ohms</p>	
<p>WŁOCHY emmeerre S.p.A Piero Lucchin, Barbara Arcari, Kai Leichsenring</p>	
<p>POLSKA Uniwersytet Jagielloński Collegium Medium, Zakład Socjologii Medycyny, Katedra Epidemiologii i Medycyny Zapobiegawczej Beata Tobiasz-Adamczyk, Barbara Woźniak, Monika Brzyska, Tomasz Ocetkiewicz</p>	
<p>PORTUGALIA CESIS – Centro de Estudos para a Intervenção Social Isabel Baptista, Heloisa Perista</p>	

KONTAKT:

Prof. dr hab. Beata Tobiasz-Adamczyk
Zakład Socjologii Medycyny
Katedra Epidemiologii i Medycyny Zapobiegawczej UJ CM
ul. Kopernika 7a, 31-034 Kraków
Tel. (12) 423 10 03

Projekt finansowany przy wsparciu Komisji Europejskiej. Rekomendacje odzwierciedlają jedynie poglądy autorów. Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za jakiegokolwiek wykorzystanie zawartych powyżej informacji